

sarkani stimulēto luminiscenci (IRSL). Vairāki referāti bija veltīti arī arheomagnētiskās datēšanas jautājumiem. Bet arī retāk pielietotas metodes, kā, piemēram, urāna-torija (U-Th) datēšana, nepalika bez tām veltītiem referātiem.

Papildus aplūkotajiem galvenajiem tēmu blokiem simpozijā tika organizētas arī divas nelielas speciālās sesijas (“Vides zinātne arheoloģijai un kultūras mantojumam”; “Bronzas laikmeta sākums Vidusjūras reģiona austrumdaļā”), kā arī paneldiskusija par arheometrijas lomu un nozīmi arheoloģijā.

Pieredze, ko iespējams gūt, piedaloties šāda pasaules līmeņa konferencē, ir nenovērtējama. Tā sniedz iespēju noklausīties arheometrijas vadošo zinātnieku referātus un uzzināt par jaunumiem virknē pētniecības jomu, kas ir noderīgi ne tikai pētniekiem, kas paši darbojas kādā no arheometrijas jomām, bet arī ikvienam arheologam, kas vēlas būt informēts par eksakto zinātņu piedāvātajām pētniecības iespējām arheoloģijā.

Interesentiem ir arī iespējams iepazīties ar iepriekšējās konferencēs prezentētajiem pētījumiem 20 rakstu krājumos (publicēti no 1980. līdz 2011. gadam).

Dardega Legzdiņa

STARPTAUTISKA KONFERENCE “CEĻĀ UZ LATVIEŠU TAUTU”

2016. gada 14. un 15. septembrī Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā (LNVM) notika starptautiska starpdisciplināra konference “Ceļā uz latviešu tautu”. Tās norises laiks bija saistīts ar tāda paša nosaukuma izstādes noslēgumu. (Izstāde “Ceļā uz latviešu tautu” LNVM bija skatāma no 2015. gada 28. oktobra līdz 2016. gada 18. septembrim.) Minētie pasākumi iekļāvās plašākā projektā “Latviešu saknes”, kurš LNVM tika uzsākts 1996. gadā. Sākotnēji tika veidotas izstādes par Latvijas teritorijā dzīvojušo sentautu: kuršu, zemgaļu, lībiešu, latgaļu un sēļu etnisko vēsturi un materiālo kultūru (galvenokārt 9.–13. gadsimtā), tika izdotas grāmatas un organizētas konferences. Šoreiz izstādē tika atainots laika periods no 13. līdz 19. gadsimtam, kad noritēja Latvijas sentautu konsolidēšanās process un latviešu tautas veidošanās.

Konferencē piedalījās referenti gan no Latvijas, gan ārvalstīm. No Lietuvas bija Dr. hum., prof. Alvīds Butkus (*Alvydas Butkus*) no Vītauta Dižā universitātes (Kauņa), no Igaunijas – Dr., prof. Heiki Valks (*Heiki*

Valk) no Tartu Universitātes un no Krievijas – vēstures zinātņu kandidāts Staņislavs Beļskis (*Stanislav Belskii*) no Krievijas Zinātņu akadēmijas Pētera Lielā antropoloģijas un etnogrāfijas muzeja (Kunstkamera) (Sanktpēterburga). Latvijas referenti pārstāvēja dažādas pētnieciskās iestādes, ne tikai konferences organizatoru – Latvijas Nacionālo vēstures muzeju. Referāti bija tādās pētnieciskās jomās kā arheoloģija, fiziskā antropoloģija, socioloģija, valodniecība, reliģiju vēsture, etniskā, sociālā un politiskā vēsture, muzeoloģija, amatniecības vēsture u.tml.

Ar ziņojumiem uzstājās arī trīs LU Latvijas vēstures institūta zinātnieki. Dr. hist. Muntis Auns referātā “Cik sena ir latviešu tauta?” mēģināja izsekot apzīmējuma “latvieši” izcelsmei un pieminējumam vēstures avotos. Viņš akcentēja domu, ka latvieši ir jauna tauta, kurai ir sena kultūra. Šī tēze netiešā veidā guva apstiprinājumu arī citu konferences dalībnieku teiktajā. Dr. hist. Gunita Zariņa (referāta tēma: “Latviešu tautas veidošanās antropoloģiskie aspekti”), analizējot Latvijas teritorijas seno iedzīvotāju skeleta datus (galvaskausa īpatnības, auguma izmēri), parādīja, kā laika gaitā gan vietējās attīstības, gan migrāciju ietekmē veidojies to cilvēku antropoloģiskais tips, kas vēlāk sevi sauca par latviešiem. Dr. hist. Rūdolfs Brūzis referātā “Etniskās pašapziņas konteksti “Bisnieku” viensētas vēsturē. 17.–19. gs.” pievērsās tādai jaunai pētījumu jomai kā etnogrāfijas arheoloģija – salīdzinoši nesena laika perioda (17.–19. gs.) dzīvesvietas apbūves arheoloģiska izpēte, apvienojot to ar rakstīto avotu ziņām. Pētnieks izteica tēzi, ka viensētas kā dzīvesvietas tips pārņemts no Vācijas muižu saimnieciskā modeļa, sākot ar 15. gadsimtu. Rakstīto avotu sniegtās ziņas apvienojumā ar arheoloģiski atrasto liecina par “Bisnieku” māju iedzīvotāju sociāli un ekonomiski salīdzinoši augsto stāvokli.

Ārzemju pētnieki konferences dalībniekus iepazīstināja ar visai atšķirīgu tēmu priekšlasījumiem. Profesors A. Butkus no Lietuvas savā referātā “Atšķirīgā nacionālā pašapziņa Lietuvā un Latvijā”, izmantojot atsevišķu vēstures norišu salīdzinājumu Lietuvā un Latvijā, skaidroja to ietekmi uz tautas pašapziņas veidošanos, parādot cēloņus lietuviešu vienkāršās tautas zemajam pašvērtējumam noteiktos vēstures periodos. Savukārt profesors H. Valks no Igaunijas referātā “Somiskās populācijas izzušana un tās pēdas Latvijas ziemeļos – arheoloģijas perspektīva” mēģināja pierādīt hipotēzi, ka arheoloģisko artefaktu līdzība Latvijas teritorijā un Siksalas arheoloģiskajā pieminekļi (Igaunijas teritorija), kā arī citas somugriskās liecības Latvijā saistāmas ar Baltijas somu iedzīvotājiem šajās teritorijās viduslaikos. Arheologa no Krievijas S. Beļska

referāts “Seno karēļu bērnu tradīcijas: problemātikas izpētes mūsdienu situācija” ar norisēm Latvijas teritorijā aplūkojamajā laika periodā tieši nebija saistīts. Zinātnieks iepazīstināja konferences dalībniekus ar izklaidus apbedījumu meklējumiem un izpēti Karēlijā, Lādogas ezera apkārtnē. Šos apbedījumus, kuri ir tikuši veikti pie lieliem akmeņiem vai klintsbluķiem mežā, ir ļoti grūti atrast, jo praktiski nav nekādu ārēju pazīmju, kas liecinātu par konkrētā arheoloģiskā pieminekļa esamību.

Kopumā konferencē uzstājās 20 referenti ar saistošiem un interesantiem priekšlasījumiem, kas rosināja daudzas jaunas domas un atziņas gan par aplūkojamo laika periodu Latvijas vēsturē, gan par tā ietekmi mūsdienu sabiedrībā.

Kā būtisks konferencē izteikto daudzo zinātnisko atziņu apkopojums netiešā veidā varētu būt noslēguma diskusijās izskanējusi atbilde uz uzdoto jautājumu: “Vai pēc 100 gadiem mēs vēl sauksim sevi par latviešiem?” Uz šo jautājumu atbildēja B. Dumpe no LNVM arheoloģijas nodaļas, un viņas teikto īsumā varētu atreferēt šādi: piemēram, pētījumi keramikas tehnoloģiju vēsturē no neolīta līdz pat 20. gadsimtam ļauj izsekot ar sabiedrības attīstību saistītiem procesiem daudzu gadu tūkstošu, ne tikai simtu, gaitā, ļaujot uz tiem paskatīties plašākās kopsakarībās. Tas un arī nolasītajos referātos paustās domas apliecina, ka etniskums kā viena no sabiedrības identitātes šķautnēm būtiska ir bijusi, tikai sākot ar iepriekšējiem diviem gadsimtiem. Pirms tam garajā sabiedrības attīstības gaitā nereti svarīgākas ir bijušas citas identitātes: konfesionālā, lokālā, teritoriāli administratīvā u.tml. Viss plūst un mainās. Nekur nav teikts, ka pēc simts gadiem etniskums turpinās būt aktuāla mūsu sabiedrības identitāte. Tomēr būtiski ir tas, ka iepriekšējo paaudžu uzkrātais kultūras mantojums tiek pārmantots un attīstīts tālāk, ka tiek saglabāta kultūras identitāte neatkarīgi no tā, par ko mēs sevi saucam.

Konference “Ceļā uz latviešu tautu” bija ļoti kupli apmeklēta. Arī LU Latvijas vēstures institūta pētnieku skaits klausītāju rindās bija visai ievērojams.

Anete Karlsona